המביא

מתני׳ [א]גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם רבן גמליאל אומר אף המביא מן הרקם ומן החגר ר׳ אליעזר אומר אפילו מכפר לודים ללוד וחכ״א [א]אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך [ב]והמביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם רשב״ג אומר אפילו מהגמוניא להגמוניא ר׳ יהודה אומר מרקם למזרח [ב]ורקם כמזרח מאשקלון לדרום ואשקלון כדרום מעכו לצפון ועכו כצפון [ג]ר״מ אומר עכו כארץ ישראל לגיטין [ג]המביא גט בארץ ישראל אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם ואם יש עליו עוררים יתקיים בחותמיו: **גמ׳** מ״ט רבה אמר לפי

רש״י

המביא גט ממדינת הים. כל חו״ל קרי ליה מדינת הים בר מבבל כדאמר לקמן (דף ו.): **צריך.** השליח המביאו לומר כו׳ וטעמא מפרש בגמ׳[ד]. ושליח זה הבעל עשאו שליח להולכה: **רקם וחגר.** תרגום של בין קדש ובין ברד מתרגמינן בין רקם לחגר (בראשית טז): **אפילו מכפר לודים.** שהיא מחוצה לארץ: **ללוד.** שהיא סמוכה לה והיא מארץ ישראל. ובגמ׳[ה] מפרש פלוגתייהו: **וחכמים אומרים.** בגמרא מפרש מאי מוספי אתנא קמא דרישא: **והמוליך.** מארץ ישראל למדינת הים: **מהגמוניא להגמוניא.** בגמרא מפרש עיר אחת שהיו בה שני הגמונים ומקפידין זה על זה שלא יהו בני הגמוניא זו נכנסים לחברתה: **ר׳ יהודה אומר מרקם למזרח.** מרקם עד סוף העולם למזרחו הוי מדינת הים: **ורקם.** עצמה נדונית כמזרח העולם ולא כא״י והמביא מרקם צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם וכן כולם. רקם למזרחו של ארץ ישראל וחוצה לה ואשקלון לדרומה ועכו לצפונה. אבל מערב של ארץ ישראל אין צריך גבול שהים הגדול גבולה כדכתיב (במדבר לד) וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגו׳: **אם יש עליו עוררים.** שהבעל מערער שהוא מזוייף: **יתקיים בחותמיו.** אם יעידו העדים על חתימת ידיהם או עדים אחרים יכירו חתימתם כשר ואם אין עליו עוררים מסתמא כשר דהא בקיאין לשמה ועדים מצויין תמיד לקיימו כדאמרינן בגמ׳ בתי דינין קבועין: **גמ׳ לפי**

תוספות

המביא גט. [א]אע״ג דלשאר שטרות פעמים נמי קרי גט כדתנן בהשולח (לקמן דף לד:) אין עדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם ואיירי בכל שטרות ובפרק התקבל (לקמן דף סד.) נמי תניא וכן לגיטין ומפרש התם גיטי ממון מ״מ לא הוצרך לפרש כאן גט אשה משום דברוב מקומות היכא דקתני גט סתם איירי בגט אשה ומה שנוהגים לכתוב י״ב שורות בגט אומר ר״ת משום דגט גימטריא י״ב ור״י שמע בשם רב האי גאון ובשם רבינו סעדיה משום דכתיב ספר כריתות [ב] כשיעור י״ב שיטין המפסיקין בין [ג] ארבעה חומשי [ד] ספר תורה כדאמר בבבא בתרא (דף יג:) שצריך להניח ארבעה שיטין בין כל ספר וספר והפסק שבין וידבר למשנה תורה לא חשיב שאינו אלא חוזר ושונה מה שלמעלה:

ממדינת הים. הא דלא נקט המביא גט מחוץ לארץ כדקתני בגמ׳ (לקמן דף ז:) המביא גט בספינה כמביא בחוצה לארץ משום דבחוצה לארץ הוה משמע כל חוצה לארץ אפילו רקם וחגר [ה] להכי נקט ממדינת הים דמשמע רחוק כמו (יבמות דף פז:) האשה שהלך בעלה למדינת הים וכמו (שבועות דף מא:) פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים לאפוקי רקם וחגר דפליג בהו רבן גמליאל:

אף המביא מרקם. משמע דברקם דרין בה ישראל והא דתנן בפ׳ דם הנדה (נדה דף נו:) [ו]כל הכתמים הבאין מרקם טהורין ור׳ יהודה מטמא מפני שהן גרים וטועין היינו משום [ו] דכתמים הנמצאין שם דעובדי כוכבים הם דישראל מצניעין כתמיהן ור׳ יהודה מטמא נראה לו דאותם שנוהגין תורת עובדי כוכבים הם גרים וטועין ולעולם ישראל נמי דרים בה: **מכפר** לודים ללוד. אומר ר״י שהזכיר לוד לאשמועינן אע״פ שהיתה נקראת כפר לודים על שם בני לודים שהיו מצויים בה תמיד אפילו הכי צ״ל בפני נכתב ובפני נחתם ולא חשיב כלוד עצמה ורבינו מאיר פירש דרבי אליעזר הזכיר שם עירו כדאמרינן (סנהדרין דף לב:) אחר ר׳ אליעזר ללוד ואין נראה לר״י דכ״ש שלא היה צריך להזכיר כי היכי דלא נקט תנא קמא ממדינת הים לארץ ישראל דפשיטא היא דבארץ ישראל קאי: **ואשקלון** בדרום. הקשה ר״ת דאשקלון מארץ ישראל היא דכתיב ביהושע (יג) זאת הארץ הנשארת וגו׳ האשדודי והאשקלוני וכתיב הפילה לישראל [ז] לנחלה כאשר צויתיך ואחר כך לכדוה כדכתיב בשופטים (א) וילכוד יהודה את עזה ואת אשקלון ואת גבולה ואר״ת דעולי בבל לא כבשוה כדאמר בפ״ק דחולין (דף ז.) גבי בית שאן הרבה כרכים כבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל ולכך אין תלמידי חכמים מצויין שם ואין בתי דינין קבועין שם אבל קשה דרקם וחגר משמע הכא דהוו חוצה לארץ [ז] וכתיב ביהושע (כ) ויקדשו את קדש בהר נפתלי וליכא למימר דלא כבשוה עולי בבל דבספרי בפרשת והיה עקב [יא כד] חשיב רקם וחגר בהדי כרכים שכבשו עולי בבל וי״ל דתרי רקם וחגר הוו ואותו רקם וחגר דכתיב גבי אברהם וישב בין קדש ובין שור (בראשית כ) מתרגמינן בין רקם ובין חגרא בארצו של אבימלך מלך פלשתים ואותו היה בארץ ישראל דמסתמא לאברהם ויצחק היו דרין בארץ ישראל וביהושע [יג ב] נמי משמע דפלשתים מארץ ישראל ואותו רקם וחגר היה במערבה של ארץ ישראל דפלשתים במערבו דים פלשתים הוא גבול מערב של ארץ ישראל ורקם וחגר דמתני׳ היה במזרח כדאמרינן רקם כמזרח ועכו [ח] אע״ג דכבשוהו עולי בבל כדאמר בסוף כתובות (דף קיב.) רבי אבא הוה מנשק כיפי דעכו [ט] ובפרק מי שאחזו (לקמן דף עו:) פריך למימרא דעכו לאו מארץ ישראל הוה הא כי הוו מפטרי רבנן מהדדי בעכו הוו מפטרי מהדדי לפי שאסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ אמר ר״ת דלא קשה מידי דעכו היתה חציה בארץ וחציה בחו״ל כדמוכח בירושלמי [י] [פ״א ה״ב] והכא מיירי באותו צד שבחוצה לארץ והא דלא משני נמי במי שאחזו (שם) מתני׳ דאם לא באתי מכאן ועד שלשים יום [יא] והגיעו לעכו וחזר ביטל תנאו היינו לאותו צד שבחוצה לארץ היינו משום דביואא מארץ ישראל פוגע תחילה באותו צד של ארץ ישראל והגיע לעכו משמע לתחילת עכו אך קשה לר״י דאמר לקמן (דף ו:) נכנס לפניו ר׳ אלעא אמר ליה הלא כפר סיסאי מובלע בתחום ארץ ישראל וקרובה לציפורי יותר מעכו ומה בכך מכל מקום עכו עדיפא אע״פ שהיא רחוקה מציפורי שהיא עצמה חציה מארץ ישראל ועוד היכי דייק לקמן (דף ח.) דמוכר עבדו לסוריא יצא לחירות מדתנן [יב] עכו כארץ ישראל לגיטין אין לעבדים לא כל שכן סוריא דמרחקא טובא אדרבה סוריא עדיפא כיון דמתני׳ איירי בצד של חוצה לארץ דקסבר כיבוש יחיד שמיה כיבוש והויא היא עצמה ארץ ישראל דלהכי מיבעיא ליה אי הוי כמוכר עבדו לארץ ישראל כיון דשמיה כיבוש או דלמא כיון דעפרה טמא כחוצה לארץ דמי ואמר ר״י דאפילו בצד של ארץ ישראל צ״ל בפני נכתב וכו׳ לפי שהוא בסוף הגבול ורחוק מעיקר ישוב ארץ ישראל ומופלג מן הישיבות ובתי דינים [יג] וכן יש לתרץ גבי אשקלון וגבי רקם וחגר והשתא פריך שפיר כפר סיסאי דקרוב לציפורי שהיתה עיקר ישוב א״י טפי מעכו דרחוק מעיקר ישוב א״י אע״ג דעכו היא עצמה בארץ ישראל וכפר סיסאי הוא חוצה לארץ מכל מקום פשיט שפיר כיון דקים ליה דמובלעת מהני כאילו היא ממש מארץ ישראל כר״ג דאמר מובלעות שכיחי וגמירי וא״ת דאמר בירושלמי המוכר עבדו לעכו יצא לחירות ר״ש אביו דרבי יודן אומר אפילו מעכו לעכו וכיון דאפילו באותו צד שבארץ ישראל יצא לחירות אם כן מעכו לעכו אמאי יצא לחירות כיון דחשיב כחוצה לארץ [יד] וי״ל דנהי דחשיב כחוצה לארץ לגבי עיקר ישוב ארץ ישראל לגבי חוצה לארץ מיהא חשיב כארץ ישראל: **ואם** יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו. אבל כל זמן דלא אתי בעל ומערער ניסאת על פי הגט ולא טענינן מזוייף דמשום עיגונא אקילו בה רבנן אבל בממון טענינן מזוייף לנפרע שלא בפניו ומיתומים ומלקוחות דאל״כ לא שבקת חיי לכל בריה שיוכל כל אדם לכתוב שטר מלוה ולהחתים עדים מעצמו ולטרוף שלא בפניו מיתומים ומלקוחות ומיהו מזה אין להוכיח דאפילו לא טענינן להו מזוייף טענינן להו פרוע כיון דהוא עצמו הוי מהימן לומר פרוע מיגו דאי בעי אמר מזוייף דקי״ל כמ״ד בפרק המוכר את הבית (ב״ב דף ע:) גבי שטר כיס היוצא על היתומים דנשבע וגובה מחצה אבל פלגא דפקדון טענינן להו פרוע הוא לך אע״ג דלא טענינן להו נאנסו [טו] משום דאביהם היה נאמן לומר החזרתיו לך במיגו דנאנסו אבל יש להוכיח דטענינן להו מזוייף דאל״כ כל אחד יכתוב שטר מכר או שטר מתנה ויחתום עדים ויגבה שלא בפניו מיתומים ומלקוחות דהשתא אין שייך לומר פרעתי ועוד יש לדקדק מסוף פ׳ גט פשוט (שם דף קעד:) דטענינן ליתמי מזוייף דאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש ופריך וכי אדם עושה קנוניא על בניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ומסיק דרב הונא איירי בשטר מקויים ורב ושמואל בדנקיט שטר שאינו מקויים אמר תנו קיימיה לשטרא לא אמר תנו לא קיימיה לשטרא פירוש דשמא שלא להשביע את בניו אמר כן ואי לא טענינן מזוייף ליתומים [טז] מכל מקום יגבה דהא נקיט שטרא ואין לומר דטענינן פרוע דהא רב

עין משפט נר מצוה

א א מיי׳ פ״ז מהל׳ גירושין הלכה ה סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סי׳ קמב סעיף א:

ב [מיי׳ פ״א מהל׳ תרומות ה״ז וה״ט]:

ב ג מיי׳ פ״ז מהל׳ גירושין הלכה א ב וסמג שם טוש״ע שם:

פסקי רי״ד

המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם. ר״ג אומר אף המביא מן הרקם ומן החגר. ר׳ אליעזר אומר אפילו מכפר לודים ללוד: וחכ״א אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא המביא ממדינת הים והמוליך והמביא ממדינה למדינה במדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם: רשבג״א אפי׳ מהגמוניא להגמוניא: רבי יהודה אומר מרקם למזרח ורקם כמזרח מאשקלון לדרום ואשקלון כדרום מעכו לצפון ועכו כצפון רבי מאיר אומר עכו כא״י לגיטין: פי׳ כל חו״ל קרוי מדינת הים בר מבבל כדאמרינן התם (ו.): צריך שיאמר השליח המביא. בגמ׳ מפרש: ושליח זה הבעל עשאו שליח להולכה: רקם וחגר תרגומא בין קדש ובין ברד בין רקם ובין חגרא. אף מכפר לודין שהיא מחו״ל ללוד שהיא סמוכה לה והיא מא״י ובגמ׳ (ד.) מפרש פלוגתייהו. וחכ״א וכו׳ בגמ׳ מפרש מאי קמוסיף את״ק דרישא: והמוליך. מא״י למדינת הים: מהגמוניא להגמוניא. פי׳ עיר א׳ שהיו בה ב׳ הגמוניא ומקפידים זה על זה שלא יהו בני הגמוניא זו נכנסים לחברתה: ר׳ יהודה אומר מרקם עד סוף העולם למזרחו הוי מדינת הים ורקם עצמה נדונית כמזרח העולם ולא כא״י והמביא מרקם צריך שיאמר וכן כולן רקם למזרח א״י וחוצה לה ואשקלון לדרומה ועכו לצפונה. אבל מערב של א״י אין צריך גבול שהים גבולה כדכתיב וגבול ים והיה לכם הים [הגדול] וגו׳: מאי טעמא. רבה אמר

מסורת הש״ס

א) לקמן טו., ב) בכת״י ובר״ן הגירסא: המביא ועי׳ ריטב״א, ג) [לקמן ו:], ד) [לקמן ע״ב], ה) [לקמן ד:], ו) ושם ד״ה הבאים, ז) צ״ל בנחלה. רש״ש, ח) הגירסא במשנה והגיע,

מוסף תוספות

א. בגט אשה איירי ולא אצטריך לפרש. תוס׳ הרא״ש. ב. ובעינן שורות. תוס׳ הרא״ש. ג. ספר לספר לארבעה. תוס׳ הרא״ש. ד. הראשונים. תוס׳ הרא״ש. ה. דהא רקם וחגר מחוצה לארץ כדמשמע בגמ׳ (ד.) דקרי להו סמוכות לא״י. רשב״א. [ו]קשיא הא דאמר ר״ג ׳אף המביא מן הרקם ומן החגר׳ דמשמע דלת״ק הני לא צריך, והא מחוץ לארץ הוו. רמב״ן. ו. דודאי היו דרים בה ישראל וגוים ואפ״ה הכתמים טהורים. תוס׳ הרא״ש. ז. [מדתנן] אף המביא מן הרקם ומן החגר וכו׳ וכן דקתני רקם למזרח ורקם כמזרח. תוס׳ הרא״ש. ח. משמע [ד]בחו״ל קיימא. תוס׳ הרא״ש. ט. אלמא בקדושתה היתה ואם לא כבשיה לא היתה קדושה דהא קי״ל דקדושה ראשונה שקדש יהושע קדושתה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא. ריטב״א. יא. ולקמן איירי באותו צד שבא״י. תוס׳ הרא״ש. יב. ר״מ אומר. רשב״א. יג. ואין שיירות מצויות שם. תוס׳ הרא״ש לקמן ו: ד״ה ואפילו. יד. הר״ל כמוכר לחו״ל. רשב״א. טו. משום דלא שכיחא. תוס׳ כתובות לג: ד״ה דינא. טז. בשטרא שאינו מקויים, נהי דלא אמר תנו. רשב״א לקמן ע. ד״ה ואם יש.

לפי שאין בקיאין לשמה [א] רבא אמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו מאי בינייהו איכא בינייהו [ב] דאתיוהו בי תרי אי נמי ממדינה למדינה בארץ ישראל אי נמי באותה מדינה במדינת הים ולרבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה ליבעי תרי מידי דהוה אכל עדיות שבתורה [ב][ג] עד אחד נאמן באיסורין [ד] איתמר דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש [ג] הוי דבר שבערוה [ד][ה] ואין דבר שבערוה פחות משנים רוב בקיאין הן ואפילו לר״מ [ה] דחייש למיעוטא סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי ורבנן הוא דאצרוך והכא

משום

רש״י

לפי שאין בקיאין לשמה. אין בני מדינת הים בני תורה ואין יודעין שצריך לכתוב הגט לשם האשה וקרא כתיב וכתב לה ספר כריתות (דברים כד) לה דהיינו לשמה [ו] הילכך אומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם וממילא שיילינן ליה אם נכתב לשמה והוא אומר אין. ולקמיה [ז] מפרש מאי טעמא לא אצרכוהו נמי למימר לשמה: **לפי שאין עדים מצויין לקיימו.** אין שיירות מצויות משם לכאן שאם יבא הבעל ויערער לומר לא כתבתיו שיהו עדים מצויין להכיר חתימת העדים והאמינוהו לשליח. ולקמן פריך בין לרבא בין לרבה ליבעי תרי: **דאתיוהו בי תרי.** ששניהם נעשו שלוחים לגרשה והגט יוצא מתחת ידי שניהם. לרבה בעי למימר לרבא לא בעי למימר שהרי שנים הם ואם יערער בעל הרי הם מצויין לקיימו: **אי נמי ממדינה למדינה בארץ ישראל.** כגון יהודה וגליל דסלקא דעתא השתא דלא שכיחי שיירתא. לרבה דלא חייש לעירעורא דנימא מזויף הוא לא בעי למימר הואיל ובקיאין כל בני ארץ ישראל לשמה לרבא בעי למימר דהא אין שיירות מצויות: **אי נמי באותה מדינה.** כגון מעיר לעיר במדינה אחת. מדינה רונטריד״א בלע״ז. ובמדינת הים לרבה בעי למימר דהא אין בקיאין לשמה לרבא דאמר לפי שאין וכו׳ ומתניתין משום ערעורא דזיוף הוא הכא לא צריך דהא שכיחי שיירתא: **מידי דהוה אכל עדיות שבתורה.** קושיא הוא: ומשני **עד אחד נאמן באיסורין.** שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד מישראל על הפרשת תרומה ועל השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב: **דלא איתחזק איסורא.** דחלב בהך חתיכה [ח] איסורא [ט] גופא: **הכא איתחזק.** בהך איתתא איסור אשת איש. ומטבל ושחיטה לא גמרינן לה כדאמרינן ביבמות (דף פח.) דהתם בידו לתקן לפיכך נאמן להעיד עליהן: **ואין דבר ערוה.** [י] ראוי להתירו בפחות משנים דיליף דבר דבר ממומון כתיב הכא כי מצא בה ערות דבר (דברים כד) וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר (שם יט) במס׳ סוטה (דף ג:): **רוב ישראל בקיאין הם.** ואין לחוששן: **ואפילו לר׳ מאיר דחייש למיעוטא.** גבי קטן וקטנה אין חולצין ולא מייבמין קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא איילונית כו׳ במס׳ יבמות (דף קיט.): **סתם ספרי דדייני.** סופרי הדיינים שרגילין לכתוב כל שטרי גיטין: **מיגמר גמירי.** דגט אשה בעי לשמה: **ורבנן הוא דאצריכו.** למיחש למלתא משום דאיכא דאשכח כתוב ועומד כגון שנכתב לשם א׳ מבני עירו ששמו כשמו ושמה כשמה ונמלך מלגרש:

משום

תוספות

אית ליה מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו וא״ת בפ״ק דבבא מציעא (דף יג.) פליגי ר״מ ורבנן במלא שטר שאין בו אחריות דרבנן אמרי לא יחזיר ור״מ סבר יחזיר ומוקי לה שמואל כשאין חייב מודה ויחזיר לר״מ [א] לצור ע״פ צלוחיתו והשתא לרבנן אמאי לא יחזיר הא ליכא למיחש למידי דאי מקיים ליה הדין עמו ואם לא מקיים ליה אם כן מה מפסיד אי מהדר ליה [ב] אלא ודאי חיישינן שמא יוציא שלא בפניו ולא נטעון מזוייף הוא [ג] ויש לומר דעל כרחך אין הטעם בשביל כך דאכתי נטעון להו פרוע הוא דהא שמואל סבירא ליה בפ׳ מי שמת (ב״ב דף קנד:) בהדיא אליבא דר׳ מאיר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו והיה נאמן לומר אביהן דפרוע הוא מיגו דאי בעי אמר מזוייף הוא אע״ג דלדידהו לא טענינן מזוייף וליכא מיגו מ״מ כיון דלאביהן יש מיגו טענינן להו שפיר פרוע הוא דקי״ל כמ״ד בסוף פ׳ המוכר את הבית (שם דף ע:) דנשבע וגובה מחצה גבי שטר כיס [ד] אלא היינו טעמא דלא יחזיר כיון דאיתרע בנפילתו ולוה טוען מזוייף הוא אין לגבות מן הדין אפילו ימצא עדי קיום דחיישינן שמא זיופי זייף וחתים [ה] כי ההיא דגט פשוט (שם דף קסז.) דאנח ידיה אזרנוקא וכן משמע התם לשון הקונטרס אבל אי ליכא לוה קמן והמלוה מצא עדי קיום מחזירים לו ואי הדר אתי לוה וטעין מזוייף הוא נראה דתו לא מהימן כיון דהוחזק בהיתר:

לפי שאין בקיאין לשמה. וא״ת מאי שנא לשמה דאין בקיאין משאר הלכות גיטין כגון [ו] מחובר ושינה שמו ושמה ונכתב ביום ונחתם בלילה ואין לומר דנקט לשמה דשכיח טפי דמשכח גט ששמו כשמו ושמה כשמה ומשדר לה וגם הסופר שרגיל לכתוב טופסי גיטין אגב שיטפיה מישתלי וכתב שמו ושמה וה״ה שאר הלכות גיטין זה אינו דהא אמר לקמן (דף ט:) בג׳ דרכים שוו גיטי נשים לשחרורי עבדים ופריך והא איכא לשמה בשלמא לרבה היינו מוליך ומביא אלא לרבא קשיא ותו בין לרבה בין לרבא הא איכא מחובר אלמא לרבה דוקא נקט לשמה בכלל מוליך ומביא ולא נקט מחובר ומפרש ר״ת דבכל הלכות גיטין בקיאין אלא דהך דרשה דוכתב לה לשמה אינה נראית להם עיקר דרשה ואין בקיאין פירוש אין חוששין לדרשה דלשמה ולאחר שלמדו דלקמן (ה.) פירוש לאחר שקיבלוה והא דפ״ה דממילא שיילינן ליה אי הוה לשמה ואמר אין אין נראה דלא משתמיט בשום דוכתא שיהא צריך לישאל ועוד דאם כן לימא איכא בינייהו אם צריך לישאל ואומר ר״י דסתמא לשמה קא מסהיד [ז] כדפירש בקונטרס נמי בסמוך [יא] והא דאמר לקמן [ח] מי קתני בפני נכתב ובפני נחתם לשמה נהי דסתמא לשמה משמע מכל מקום כיון דעיקר תקנה משום לשמה הוא הוה ליה [ט] למימר בהדיא: **לפי שאין בקיאין לשמה.** קשה דלקמן (דף ה.) תניא הוא עצמו שהביא גיטו אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם מאי שנא הוא משלוחו אי חיישינן שמא לא נעשה לשמה וטעמא דאמר לקמן מינקט נקיט ליה בידיה ואיהו מערער עלויה למה לא יערער [י] אם מתחילה לא ידע דבעי לשמה והשתא ידע [יא] ואומר ר״י [יב] דמסקינן בסמוך דרוב בקיאין הן וסתם ספרי גמירי וליכא אלא לעז בעלמא דמסתמא שלא כדין יערער והכא שמביאו הבעל בעצמו ליכא למיחש אפילו ללעז דתו לא מערער כדאמר בסמוך מנקט נקיט בידיה וכו׳ [יג]: **מאי בינייהו.** לא מצי למימר מוליך איכא בינייהו דלרבה נמי לרבנן בתראי במוליך צ״ל בפני נכתב ובפני נחתם דגזרינן מוליך אטו מביא ולת״ק נמי הוי בכלל הא דאמר איכא בינייהו ממדינה למדינה בארץ ישראל והא דלא קאמר גט מקויים איכא בינייהו משום דהוי בכלל דאתיוה בי תרי דדמי למקויים: **דאתיוה בי תרי.** פ״ה למ״ד לפי שאין עדים מצויין לקיימו אלו יקיימוהו וקשה דאטו בכיפא תלו להו שיהו מזומנין לקיימו כשיבא הבעל ויערער ועוד דלמה לי דאתיוה בי תרי כך שוים שנים מן השוק שמכירין חתימת העדים ומפרש ריב״א דאתיוה בי תרי ואמרי שהבעל שלחם דתו לא מהימן לומר לא שלחתים [יד] דהכי אמר לקמן (דף ה.) שנים אין צריכין לומר בפני נכתב וכו׳ ומה אילו יאמרו בפנינו גירשה מי לא מהימני והאי לא חיישינן שמא החתים במזיד עדים פסולין דמסתמא כיון דשלח לה גט כדין עשאו דאינו חשוד להכשילה: **ליבעי תרי.** אכתי לא ידע הא דפרישית דלא הוי טעמא אלא משום לעז עד לבסוף: **מידי דהוה אכל עדיות שבתורה.** בדלי״ת גרסינן כגון עדות דיני ממונות ודיני נפשות ואית דגרים עריות ברי״ש [טו] ולא נהירא דאם כן מאי משני עד אחד נאמן באיסורין מה לו להזכיר איסורין והא ערוה נמי איסור הוא והכי הוה ליה למימר לא דמי לשאר עריות והוה ליה ליתן טעם [טז] ומיהו יש לומר דה״ק עד אחד נאמן באיסורין להתיר והא דבעי תרי הני מילי לאסור דחד לאו כל כמיניה אבל הא דקאמר כל עריות לא אתי שפיר דמאי כל עיקר דבר שבערוה אין פחות משנים זהו באשת איש בגיטין וקידושין וזנות דאשת איש לאוסרה על בעלה: **עד אחד נאמן באיסורין.** פי׳ הקונטרס שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ושחיטה וניקור הגיד וחלב [יז] ולא היה לו להזכיר הפרשת תרומה ושחיטה דבהנהו נאמן אע״ג דאיתחזק איסורא משום דבידו לתקנם כמו שפ״ה בסמוך והכי אמר בהאשה רבה (יבמות דף פח.) ושחיטה אע״ג דהשתא אין בידו לתקנו מעיקרא היה בידו לשחוט דאם לא כן אמאי מהימן כיון דאיתחזק איסורא דלא מצינו בשום מקום שיצטרך בגדול אחד עומד על גביו ומעשים בכל יום דמהימן אע״ג דלא שייך רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן כגון שנתתך כל הראש ואין בית השחיטה ניכר ומה שאנו סומכין על הנשים בשחיטה אע״פ שאין יודעות הלכות שחיטה כיון שבידה ללמוד לשחוט או להשכיר אחרים שישחטו לה כבידה דמי [יח] וא״ת ומנא לן [יט] דעד אחד נאמן באיסורין וי״ל דילפינן מנדה דדרשינן בפרק המדיר (כתובות דף עב.) וספרה לה לעצמה וא״ת אם כן אפילו איתחזק איסורא וי״ל דאינה בחזקת שתהא רואה כל שעה וכשעברו שבעה טהורה ממילא [כ] ולא איתחזק איסורא [כא] וגם בידה לטבול [כב]: **עד אחד נאמן באיסורין.** הקשה ר״ת מה תשובה היא זאת עיקר הגט יוכיח שצריך לחותמו בשנים ותי׳ דה״ק דעד אחד נאמן באיסורין בכה״ג שעיקר הגט נעשה כבר ושוב אין צריך אלא גילוי מילתא לידע אם לשמה נכתב: **הוי דבר שבערוה.** האי דנקט דבר שבערוה [כג] אומר ר״י משום דבהאשה רבה (יבמות דף פח.) בשאר איסורי כגון טבל והקדש וקונמות מספקא לן אי מהימן אפילו איתחזק איסורא ולאו בידו או לא [כד] וא״ת אי עד אחד נאמן בשאר איסורין אפילו איתחזק איסורא ולאו בידו אמאי איצטריך וספרה לה לעצמה ויש לומר דס״ד דחשיב כמו דבר שבערוה: **סתם ספרי דדייני מיגמר גמירי.** והוי כמו מיעוטא דמיעוטא דלא חיישינן אפילו לרבי מאיר: **ורבנן הוא דאצרוך.** פירש בקונטרס משום דאיכא דאשכח כתוב ועומד כגון שנכתב לשם א׳ מבני עירו ששמו כשמו ונמלך מלגרש וקשה [כה] דבהוחזקו שני יוסף בן שמעון [כו]

אפילו

עין משפט נר מצוה

ג א מיי׳ פ״ז מהל׳ גירושין ה״ח סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סימן קמב סעיף א:
ד ב מיי׳ שם הל׳ יד טוש״ע שם סעיף יח:
ה ג מיי׳ פי״א מהל׳ עדות הלכה ז טוש״ע י״ד סימן קכז סעיף ג ובהג״ה:
ו ד שם בהג״ה:
ז ה מיי׳ פכ״ד מהל׳ אישות הלכה יח [ופ״ט מהל׳ גירושין הל׳ לב] סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סימן יא סעיף ב וסימן קעח סעיף ט:

פסקי רי״ד

לפי שאין בקיאין לשמה. פי׳ בעבור זה הצריכוהו לומר בפני נכתב ובפני נחתם משום דכתיב וכתב לה לשמה ובחו״ל אין בקיאים לשמה מפני שאינן בני תורה כלומר שאינן יודעין שצריך שיכתב הגט לשמה ויש לחוש שמא נכתב זה לאחד מבני עירו ששמו כשמו ושם אשתו כשם אשתו ונמלך מלגרש את אשתו ושלחו זה לאשתו מש״ה צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם לשם אשה זו: ורבא אמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו. פי׳ שממדינת הים לא״י לא שכיחי שיירתא ואם יבא הבעל היום ומחר ויערער ויאמר לאשה כי זה הגט לא כתבתיו אני אלא את זייפת והחתמת בו עדים ואין זו כתיבת ידי העדים לא נוכל למצוא עדים אחרים שיכירו חתימת אלו העדים שיקיימו אותה ותהא האשה צריכה להביא ראיה שבעלה כתבו לה. לפיכך התקינו שיהא זה מקיימו באומרו בפני נכתב ובפני נחתם ואם יבא הבעל ומערער לא משגחי׳ ביה אבל לאין בקיאים הן לשמה לא חייש רבא דסתם סופרים דכתבי גיטא בקיאין הן לשמה ולא נתקן לומר בפני נכתב ובפני נחתם אלא לפי שאין עדים מצויין לקיימו: א״ב דאתיוה בי תרי. פי׳ שנעשו שנים שלוחים להביא הגט לרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו אין צריכים לומר דבשנים אין הבעל יכול לערער ולרבה דאמר לפי שאין בקיאים לשמה צריכים לומר: א״נ איכא בינייהו [דאתייה] חד ממדינה לעיר בא״י כגון יהודה וגליל דס״ד השתא דלא שכיחי שיירתא. לרבא דחייש לערעורא דבעל צ״ל. ולרבה לא צריך הואיל ובני א״י בקיאים לשמה: אי נמי א״ב דאתייה חד מעיר לעיר בחו״ל באותה מדינה דשכיחי שיירתא מעיר לעיר לרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו הכא שכיחי שיירתא ואינו צ״ל. ולרבה דאמר לפי שאין בקיאים לשמה [צריך] שיאמר שגם מעיר לעיר אין בקיאים לשמה. והלכתא כרבא דהוא בתרא. ועי׳ דכל סוגיא דשמעתא

מסורת הש״ס

א) [לקמן טז:], ב) [לקמן ג. חולין י:], ג) גי׳ ר״ן והרי, ועי׳ רש״ל ד) יבמות פח. [קדושין סו. לקמן ג. סד.], ה) [יבמות סא: קיט. ע״ז לד: מ: בכורות יט: מב: חולין ו. יא: פו. נדה לא: מח.], ו) [לקמן כ.], ז) [דף ג.], ח) בס״א: חתיכת, ט) בס״א ליתא איסורא, י) צ״ל שראוי. רש״ל, יא) דף ג. ד״ה לא גיין,

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה הוי דבר שבערוה וכו׳ דחשיב כמו דבר שבערוה. עי׳ מהרי״ק שורש ע״ב:

לעזי רש״י

קונטריד״א. חבל ארץ.

מוסף רש״י

עד אחד נאמן באיסורין. דכל יחיד ויחיד האמינתו תורה, וזבחת מבקרך ומצאנך (דברים יב) ושחט את בן הבקר (ויקרא א) ואכלי כהנים על ידו ולא הזקיקו להעמיד עדים בדבר, ולא הצריכה תורה עדים אלא לעונש ממון או מיתת בית דין ולעריות, דגמרינן דבר דבר מממון (חולין י:). ואפילו לר״מ דחייש למיעוטא. בפרק הכל שוחטין (חולין ו.) גבי כותים, שגזר על כל כותים משום אותם שמצאו דמות יונה בהר גריזים והשתחוו לה (יבמות קיט.).

מוסף תוספות

א. לטעמיה דאמר שמואל אומר היה ר״מ שטר שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא מנכסים משועבדין ולא מנכסים בנ״ח, ומחזיר למלוה. רשב״א לקמן ט. ד״ה ואם יש. ב. והלא לא יוכל להוציא על ידו כלום מלוה, כי יטעון מזויף, וגם מן הלקוחות ויתומים לא יוכל להוציא כי נטעון בשבילם. תוס׳ כתובות לג: ד״ה דינא. ג. ואתי למטרף שלא כדין. רשב״א לקמן ט. ד״ה ואם יש. ד. פי׳ דטענין ליתמי החזרתי לך הפלגא פקדון הואיל ואביהן היה נאמן בכך מיגו דאי בעי אמר נאנסו ואע״ג דליתמי לא טענינן נאנסו וכו׳ והיינו טעמא משום דלא שכיחא. תוס׳ כתובות לג: ד״ה דינא. ה. ואפי׳ היכא דאתו סהדי גופייהו ואסהידו אחתימות ידייהו דאיהו היא אפ״ה חיישינן דלמא דייק טפי וזייף. רשב״א לקמן ט. ד״ה ואם יש. ו. כתבו. תוס׳ הרא״ש. ז. דמאי נפק״מ אם נכתב בפניו אם לא שבא להעיד ששמע שנכתב לשמה. תוס׳ הרא״ש וע״ע ברשב״א ובר״ן. ח. ורבא מ״ט לא אמר כרבה. תוס׳ הרא״ש. ט. לתקוני. רשב״א. י. הבעל. תוס׳ הרא״ש. יא. וגם הסופרים אינם בקיאין. תוס׳ הרא״ש. יב. דודאי לא חיישינן שמא לא נכתב לשמה לענין לפסול הגט. תוס׳ הרא״ש. יג. אבל בא״י כי אתי נמי ומערער ליכא אפי׳ לעז, דכולן בקיאין. תוס׳ הרא״ש. יד. ומזוייף הוא. תוס׳ הרא״ש. משא״כ בחד. רשב״א. טו. משום דאעדות לא שייך למימר 'שבתורה', אלא 'כל עדות' ותו לא. תוס׳ הרא״ש. טז. והאי דקאמר שבתורה שיש כמה מיני עדויות דיני ממונות ודיני קנסות ודיני נפשות. תוס׳ הרא״ש. יז. שאם אי אתה אומר כן אין אדם מתאכסן אצל חבירו. ריטב״א. יח. אבל מניקור גיד וחלב מייתי שפיר ראיה דאין זה בידו לתקן כשאומר גיד זה של היתר ושומן זה של היתר דאם הוא גיד הנשה אין בידו לתקן שיעשה היתר, וכן חלב שיעשה שומן. תוס׳ הרא״ש. יט. היא גופא. תוס׳ הרא״ש. כ. דדמיה פוסקין ממילא וימי ספירה באין מאליהן. רשב״א. כא. ואי משום טבילה הויא לה כשחיטה דבידה לתקן. רשב״א (ועי׳ מהרש״א). כב. וכל שבידה לתקן, ע״א נאמן. רמב״ן. [ו]מ״מ ילפי׳ שפיר מנדה ניקור גיד וחלב אע״ג דאין בידו לתקן הגיד של איסור שיהא היתר, מ״מ לא אתחזק איסורא בגיד זה. תוס׳ הרא״ש. כג. תיפוק לי משום דאתחזק איסורא וכו׳ ולא הוה ליה למימר 'הוי דבר שבערוה' דלישנא משמע דדוקא בדבר שבערוה הוא דלא מהימן. תוס׳ הרא״ש. כד. להכי נקט הכא הוי דבר שבערוה, דאפי׳ את״ל דמהימן בשאר איסורי, בדבר שבערוה פשיטא דלא מהימן. תוס׳ הרא״ש. כה. דלקמן בריש כל הגט (כז.) מוכח דאפי׳ רבה לא חייש להכי דלמא משכח גט ששמו כשמו אלא בשהוחזקו שני יוסף בן שמעון בעיר אחת, וא״ת דה״נ משום דזמנין. רשב״א. כו. בעיר אחת, א״כ. רשב״א.

ⁿמשום עיגונא אקילו בה רבנן האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרכת ליה תרי לא אתי בעל מערער ופסיל ליה חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה כיון דאמר מר [ב]בפני כמה נותנו לה רבי יוחנן ור׳ חנינא חד אמר בפני ב׳ וחד אמר בפני ג׳ מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה ולרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו ליבעי תרי מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא [ג]עד א׳ נאמן באיסורין אימר דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא אבל הכא איתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה [ד]ואין דבר שבערוה פחות מב׳ בדין הוא דבקיום שטרות נמי לא ליבעי כדר״ל דאמר ר״ל [ה][א]עדים החתומים על השטר [ו]נעשו כמי שנחקרה עדותן בב״ד ורבנן הוא דאצרוך והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרכת ליה תרי לא אתי בעל מערער ופסיל ליה חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה כיון דאמר מר בפני כמה נותנו לה רבי יוחנן ורבי חנינא חד אמר בפני שנים וחד אמר בפני ג׳ מעיקרא מידק דייק ולא אתי לאורועי נפשיה ורבא מאי טעמא לא אמר כרבה אמר לך מי קתני בפני נכתב לשמה בפני נחתם לשמה ורבה בדין הוא דליתני הכי אלא דאי מפשת ליה דיבורא אתי למגזייה השתא נמי אתי למגזייה חדא מתלת גאיז חדא מתרתי לא גאיז ורבה מ״ט לא אמר כרבא אמר לך א״כ ניתני בפני נחתם ותו לא בפני נכתב ל״ל ש״מ בעינן לשמה ורבא בדין הוא דליתני הכי אלא דא״כ [ז]אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד ורבה מי דמי התם ידעינן הכא בפני התם אשה לא מהימנא הכא אשה מהימנא התם בעל דבר לא מהימן הכא בעל דבר מהימן ורבא אמר לך אטו הכא כי אמרי ידעינן מי לא מהימני וכיון דכי אמרי ידעינן מהימני אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד ולרבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה מאן האי תנא דבעי כתיבה לשמה ובעי חתימה

רש"י

משום עיגונא אקילו בה. להימניה לשליח: **האי קולא היא.** בתמיה: **דאי מצרכת תרי.** למימר לשמה תו לא מצי בעל לערער השתא אתי ומערער ואוקי חד לגבי חד: **כיון דאמר מר.** לקמן (דף ה:): **בפני כמה נותנו.** שליח זה לאשתו ואומר בפניהם בפני נכתב בפני שנים וכו׳: **מעיקרא מידק דייק.** השליח כשמקבלו מיד הבעל ויודע בו שברצון מגרשה ולא יבא ויערער עוד ואי נמי עורר אינו נאמן דודאי דק במילתא שפיר: **נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד.** דלא חציף איניש לזיופי: **אתי למיגזייה.** דלא יאמר כולהו. ואמרינן לקמן (שם) כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר: **חדא מתלת.** תיבות כגון בפני נכתב לשמה: **גייז.** דזימנין דלא אמר אלא בפני נכתב: **חדא מתרתי.** כגון בפני נכתב: **לא גייז.** וממילא שיילינן ליה אי נכתב לשמה ואמר אין אי נמי סתמא [ח](לשמה) קא מסהיד. ומיהו בפ"נ ובפני נחתם אצרכוה דכתיבה וחתימה בעינן לשמה וכיון דכל חדא מילתא באפי נפשה היא לא גייז: **א"כ.** דטעמא משום קיום הוא בפני נכתב למה לי: **ורבא בדין הוא.** דלא בעי למימר נכתב: **אלא.** משום הכי אצרכוה: **דא"כ.** דלא אמר נכתב: **אתי לאיחלופי כו׳.** דמוכחא מילתא דלקיומי אתי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי בחד מיקיימי אי אתי חד סהדא ואמר מכיר אני כתב ידי העדים: **התם.** גבי קיום שטרות יודעים אנו שזה כתב העדים הוא דקאמרי: **הכא בפני קאמר.** [ט]ולא קא מוכחא מילתא: **הכא אשה מהימנא.** אם הביאה גט לחבירתה ואמרה בפ"נ מהימנא כדתנן בפ"ב (לקמן דף כג:) אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעליהן כו׳: **בעל דבר.** אותו שמוציא השטר והשטר שלו: **הכא בעל דבר מהימן.** האשה עצמה מביאה את גיטה ממדה"י בתורת שליחות כגון דאמר לה בעלה אל תתגרשי בו אלא בב"ד ובלבד שתהא צריכה לומר בפ"נ ובפני נחתם וכו׳ בפ"ב (שם): **אטו הכא כי אמר יודע אני מי לא מהימן.** הואיל ולדידיה טעמא משום קיומא הוא אי אמר יודע אני בחתימת ידי העדים מי לא מהימן דמה לי בפני מה לי יודע אני וכיון דהכי הוא אי לאו דמצרכינן נמי אכתיבה דתיהוי היכר בין גיטין לשטרות אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא לקיימינהו בעד אחד: **מאן האי תנא.** דמתניתין: אי

תוספות

אפילו נכתב לשמו פסול לגרש בו לר׳ מאיר כדאמרינן בריש כל הגט (לקמן דף כד:) [א]כתב לגרש בו את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה וקאמר בגמ׳ קטנה הוא דלא מצי מגרש הא גדולה מגרש מוקי לה [ב]כר׳ אלעזר ולא כר"מ [ג]משום דבעינן שיהא מוכיח מתוך עדי החתימה הי מינייהו מגרשה ובסמוך בעי לאוקומי מתני׳ כר"מ ואפילו לרבי אלעזר צריך עדי מסירה שידעו שעשאו הבעל שליח וליכא [ד]ואור"י דהא דאצרוך רבנן הכא היינו כדי שלא יערער הבעל ויאמר שכתבו הסופר כדי להתלמד והוא החתים עליו עדים שהוא לא היה בקי לשמה: **האי קולא הוא חומרא הוא.** בריש האשה רבה (יבמות דף פח.) גבי מתוך חומרא שהחמרת עליה בסופה דפריך לא לחמיר ולא ליקל ומשני משום עיגונא אקילו בה רבנן [ס]לא שייך למיפרך האי קולא הוא חומרא הוא דאי מצרכת לה תרי ובא בעלה מותרת לחזור כדאמרינן התם והשתא בחד תלא מזה ומזה דהתם זימנין דלא אפשר לתקן כשלא ראה אלא אחד שהיה מכיר שהוא בעלה ואפילו היו שם הרבה מי יביאם בכאן להעיד אבל כאן יכול לשלחו בשנים: **חד** אתי בעל מערער ופסיל ליה. יש לפרש דפסיל ליה ממש אע"ג דלא מהימן וליכא אלא לעז בעלמא מיפסל וא"ת א"כ מאי ס"ד דמהני בפני נכתב כיון דאכתי איכא לעז וי"ל דס"ד דמהני דרוב פעמים לא יוציא שיסבור שלא יאמינוהו ומיהו אי מפיק ליה מיפסל ולמאי דס"ד הא דקתני אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו קאי נמי אהמביא גט ממדה"י ומשני מידק דייק ולא אתי בעל לערער ואפי׳ אם יערער לא יאמינוהו וליכא לעז כלל ומיהו אין נראה לר"י לפרש כן שיהא פסול משום לעז בעלמא כיון דקים לן שהוא כשר ועוד מדלא תנן ברישא המביא גט ממדה"י אם יש עליו עוררין וכו׳ כדקתני בסיפא ונראה לפרש ופסיל ליה היינו שיאמינוהו ללעז [ה]אבל מ"מ הגט כשר: **אתי** לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא. וא"ת כיון דאין צריך לומר בפני נכתב אלא משום איחלופי אמאי פסיל בריש פ"ב (לקמן דף טו.) בפני נכתב חציו אחרון טפי מחציו ראשון וי"ל דבחציו ראשון יש בו שם האיש והאשה והזמן שהוא עיקר הגט מינכר מילתא ולא אתי לאיחלופי: **הכא** בפני. אבל [י]ידעתי אין מועיל וטעמא דכשאמר בפ"נ ונחתם דייק טפי דמרע אנפשיה טובא כשאמר בפני נעשה הכל והוא לא ראה מכשיאמר ידעתי וא"ת ואמאי לא מהני ידעתי לרבה כמו לרבא על כרחך משום דלרבה הוי טעמא משום לשמה והכי תיקשי רבה מ"ט לא אמר כרבא דמפ׳ טעמא משום קיום ויועיל ידעתי וצריך בפני נכתב דלא אתי לאיחלופי ואור"י דמכח מתני׳ דבריש פ"ב (לקמן דף טו.) דקתני אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר משמע ליה לרבה דידענו לא מהני[ו]: **אטו כי אמרי ידענו מי לא מהימני.** פי׳ בקונטרס הואיל ולדידיה טעמא משום קיומא מה לי בפני ומה לי יודע אני[ז] משמע שרוצה לומר דשליח מהימן כי אמר יודע אני והא דנקט כי אמרי ידענו לשון רבים ולא אמר כי אמר ידעתי משום דאשלוחין דעלמא קאי ולעיל לא בעי למימר ידעתי איכא בינייהו דלא בעי למינקט אלא הנהו דלמר צריך ולמר לא צריך[ח] אבל תימה הוא דבכל דוכתי נקט לרבא בפני נחתם לאו דוקא ועוד אי בחד נמי מהני ידעתי היכי קאמר רבא בפ"ב (לקמן דף טו.) [ט]אפילו הוא ואחר מעידין על חתימת עד שני פסול[י] דאי לא הוה אלא האי שליח דמכיר שתי חתימות הוה כשר והשתא משום דבא אחד מהשוק לסייעו בחתימת שני יפסל אע"ג דבקונטרס פי׳ התם דהיינו הא דפריך ליה רב אשי מי איכא מידי דאילו מסיק איהו לכולי דיבורא כשר[יא] וכו׳ מ"מ אין סברא כלל שהיה רבא טועה בכך ונראה דידעתי לא מהני אפילו לרבא עד שיאמר בפ"נ ונחתם משום דדייק טפי כדפירשנו והכי מפרש ר׳ משולם אטו כי אמרי ידענו שנים מעלמא שיקיימו גט זה מי לא מהימני והואיל ומהני בזה קיום דמהני בשאר שטרות[יב] אתי לאיחלופי[יג]: **כיון** דאילו אמרי ידענו כו׳. וקושיא דאשה ובעל דבר לא חש לתרץ דלא שכיח דמייתי גיטא וכי מייתי על כשר אתי לאיחלופי: **מאן** האי תנא דבעי כתיבה לשמה ובעי חתימה לשמה. וא"ת למאי דמסקינן דרבה אית ליה דרבא[יד] נוקי מתני׳ כרבי אלעזר והוי בפני נכתב משום לשמה ובפני נחתם משום שאין עדים מצויין לקיימו ודוחק לומר דכולה הך סוגיא וגם רב אשי[טו] דאמר לקמן ר׳ יהודה היא איירי למאי דס"ד מעיקרא וי"ל דרבה אף לפי המסקנא בעי חתימה לשמה כיון דידענו לא מהני דאי מהני לפי המסקנא תיקשי רבה מ"ט לא אמר כרבא וליכא למימר הא דלא מהני ידענו היינו משום איחלופי דהא כיון דצריך לומר בפני נכתב משום לשמה לא אתי לאיחלופי[טז]:

מסורת הש"ס

א) [יבמות פח.], ב) [לקמן ה:], ג) [לעיל ב: וש"נ], ד) [שם וש"נ], ה) כתובות יח:, ו) [עי׳ תוס׳ כתובות כח. ד"ה קיום], ז) [לקמן טז:], ח) ס"א אינו, ט) ס"א וקא מוכחא מילתא, י) בדפו"ר הגירסא: ידענו, ועי׳ מהרש"א מהרש"ל מהר"ס.

גליון הש"ס

תוס׳ ד"ה האי כו׳ לא שייך למפרך. לא זכיתי להבין דבריהם הקדושים כיון דסמכינן על סברא דדייקא דבעלה מת ממילא לא שייך שיבוא ולא אתי לידי חומרא ושאני הכא דאף דסמכינן דהשליח אומר אמת מ"מ שמא יבוא בעל ויערער בשקר. וה׳ יאיר עיני:

מוסף תוספות

א. היו לו שתי נשים ושמותיהן שוין. רשב"א. ב. בעדי מסירה. רשב"א. ג. דאמר עדי חתימה כרתי אפי׳ גדולה לא מצי לגרש. תוס׳ הרא"ש. ד. ולר׳ אלעזר בעינן שיהא מוכיח לעדי מסירה הי מיניהו מגרש כמו לר"מ בעדי חתימה. דלקמן בפ׳ בתרא אהך מתני׳ דב׳ ששלחו ב׳ גיטין נותן שתיהן לזו ושתיהן לזו מוקי לה בגמ׳ דלא כר׳ אלעזר דהא לא ידעי עדי מסירה בהי מינייהו מגרשא ואע"פ שהשליח אומר בעלה של זו עשני שליח כיון דאין כאן הוכחה לעידי מסירה. תוס׳ הרא"ש ועע"ש וברשב"א שכתבו ליישב דעת רש"י באופנים שונים. ה. ושמא מתוך כך לבן של בנ"א נוקף ותמנע מלינשא. ריטב"א. ו. בחתימה, אפי׳ בשנים, אלמא בעינן נמי חתימה לשמה ולהכי לא מהני ידענו. תוס׳ הרא"ש. ז. ולא חייש רבא לטעמא דדייק טפי כשאומר שראה. תוס׳ הרא"ש. ח. אבל בלשון שמועיל למר, ולמר אינו מועיל, בהא לא איירי. תוס׳ הרא"ש. ט. [אהא ד]תנן לקמן ׳בפני נכתב כלו ובפני נחתם חציו, פסול׳, ואמר רבא עלה. רשב"א. י. מ"ט, אתי לאחלופי בקיום שטרות דעלמא, וקא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד סהדא. רשב"א. יא. והשתא איכא חד בהדיה, פסול. רשב"א. יב. כי אמר נמי עד אחד בפני נחתם. תוס׳ הרא"ש. יג. בשאר שטרות. תוס׳ הרא"ש. יד. דאין עדים מצויין לקיימו. תוס׳ הרא"ש. טו. דבתרא הוא ודאי שפיר הוה ידע מסקנא דשמעתא דרבה אית ליה דרבא ואמאי דחיק. רשב"א. טז. והשתא ניחא דכולה הך סוגיא שייכא למימר אפי׳ לפי מסקנא דשמעתין. תוס׳ הרא"ש.

פסקי רי"ד

אזלא כותיה: ולרבא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו ליבעי תרי מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא: ע"א נאמן

עין משפט נר מצוה

ח א מיי׳ פ"ג מה׳ עדות הל׳ ו סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סימן מו סעיף לא בהגה"ה:

פסקי רי"ד (המשך)

באיסורין. פי׳ שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד על הפרשת תרומה ועל השחיטה וניקור הגיד והחלב: אימור דאמרינן ע"א נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא. פי׳ איסורא דחלב בתוך חתיכה גופה הכא איתחזק איסורא פי׳ איסורא דא"א והוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים. פי׳ דיליף דבר דבר מממון הכא כתיב כי מצא בה ערות דבר וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר ומטבל ושחיטה לא גמרינן לה דהתם בידו לתקנם לפיכך נאמן עליהן ע"א: ומהדר בדין הוא דקיום שטרות נמי לא ליבעי תרי כר"ל דאר"ל עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד פי׳ ולזיופא לא חיישינן דלא חציף איניש לזייפו ורבנן הוא דאצרכוה פי׳ למיחש למילתא משום[א] דאיכא דמשכח לזה כתוב כגון שנכתב לשם בני עירו כו׳ כדאמרן לעיל: ומשום עיגונא אקילו בה רבנן. הקילו להאמין ע"א לבדו: האי קולא הוא האי חומרא הוא. פי׳ דאי מצרכת לה תרי למימר בפני נכתב לא אתי בעל ומערער חד אתי בעל ומערער ופסול ליה ואוקי חד להדי חד ואוקי איתתא אחזקתה: כיון דאמר מר לקמן בשמעתין בפני כמה יתנו לה ר׳ יוחנן ור׳ חנינא חד אמר בפני ב׳ וחד אמר בפני ג׳ מעיקרא מדקדק ולא אתי לאורועי אנפשיה. פי׳ מתחלה הוא מדקדק לקבלו מיד הבעל ונודע שברצונו מגרשה ובכשרות נכתב ונחתם הילכך הימנוה רבנן כבי תרי וכיון דאמר בפני נכתב איקיים גיטא ואי אתי בעל ומערער לא משגחינן ביה: ולרבא דלא חייש לאין בקיאים לשמה וטעמא הוא לפי שאין עדים מצויין לקיימו לימא בפני נחתם ותו לא בפני נכתב למה לי. פירוש שמאחר שהצריכוהו לומר בפני נכתב ש"מ דטעמא הוא לפי שאין בקיאים לשמה כרבה: ומהדר דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא בע"א. פי׳ אי הוה אמר בפני נחתם ותו לא הוה מוכחא מילתא דלקיומי שטרות קאתי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי מיקיימו בחד דאמר אני מכיר חתימתו מש"ה אטרחוה דלימא נמי בפני נכתב דלא ליתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא דהתם לא מסהדי אכתיבה דשטרא כ"א על החתימה:

א) לכאורה זה יתכן לעיל גבי מימרא דרבה אבל הכא הסוגיא דרבנן מ"מ חששו לזיופא וצ"ע.